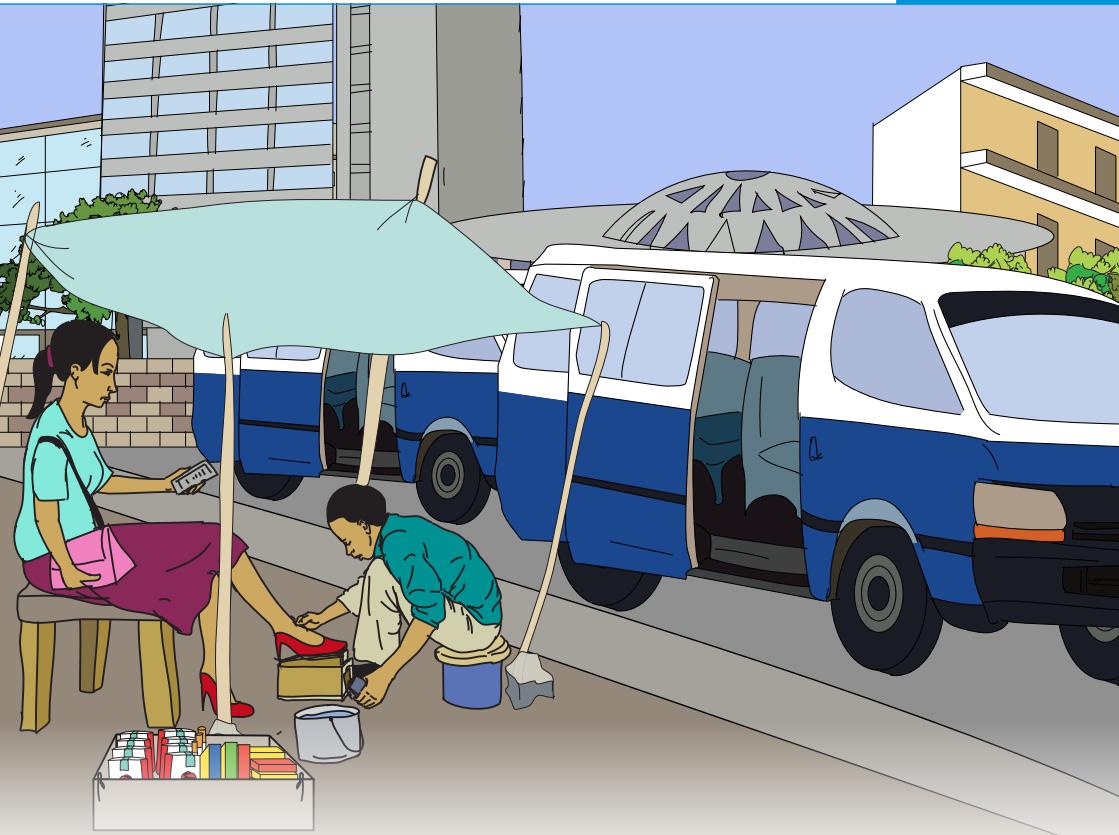

Qoxxakka'a Baximmi Siidisoo Misha

Leveled

Hadiyyisa

Ku qanannaaxxi hara'mash kitaab Yu.Es.Ay.Di (USAID)eennsi siidamukki diinaxxi hara'matinne, Seev Ze Childreeninne (Save the Children), Losa'n Ministeerinnee Dabuuphphi Giir Giichchi Gassi Losa'n biiro'innee maqirem angejjinne gudaa koobamukko.

2009 H.D

The CC By license lets others distribute, adjust, and build upon this work, for free or commercially, as long as credit is given to the original creation. However, any changes from the original must be indicated.

For more info please refer: <https://creativecommons.org/licenses/>

Qoxxakka'a Baximmi Siidisoo Misha

Baxxanchi 4

Saanti 25

Leveled

Losisaanchina/ona Tiissiishsha

Ku hara'mash qanannaaxxi kitaab gudukki horoor sawwit ciilluwvi qanannaaxxi xanato fuu'lisisminnate. Ka kitaaba awwaaxximmiinse gaassinaa ciilluwwa gaafaassimina kitaabo'ommi horoor sawwite caakkisimmi hasisookko. Misilluwvi amadu sawwitennem ciilluwvi maqire atoorarimmi qanannaato fuu'lisoohaannooma qoossimmi hasisa. Losaan kitaabo'ooma qananna'a'amaa lasonne xa'michchuwwina dabachcha uwameena xanamuda'e qoossimmi niinnise egeramoohane.

Qanannaaxxi Illaqqi Xa'michchuwwa

1. Qoxxakka'a baximmi mah misha siidisoo?
2. Manchi beet hawwina anga uwrimmi hasisoobee'ek mahinatte?

Usheexxat 1: Hawxiib Mixano

Mat ammane mat hegeegonne Hawxiibo yakkam beet hee'ukko. Hawxiib bashil ammane qoxar daddaraanchi ihumta'nii yaa mixookko. Hawxiib qaramaa li'ukkok hax uullannette ihubikkina shiqqeен beero'wwanne daddareena hasaakko. Ixxi umur tommoo onti afukkisam, antaba'a meeruinse meera daba'lansukkuuya daddarookko. Antabaa'a biteesukki bira gaanjenne gobaa calcalaa'ukki gonoonanne maaxaa dissookko. Matmataagge ille exxaan siidamukki siixxo'i billuwwaa santibbuwwaa chaarreenchaam kii'isanne aagisaa maaxookko.

Hawxiib hurbaata itookki ammane antabaa'iinse siixxukki illi biriinse qonxooraan awwaaxxookko. Hawxiib antabaa'a daddarukkuuyya illiinse ille edaa siixxookko. Ka'isinne Hawxiib hundi ballam erisa liiramukkuuyya hosookko. Ixxi siixxo'i ammaniinse ammanenne exxukkuuyya maraakko. Ixxim I mixa'nisam isseenda'etee yaa sawwookko. Mashka'im ixxi sawwit bashil dadda'l mu'uttuwwa ixxi gagiiinse higaa mannina uwrimma hasu bikkinatte.

Hawxiib odim antabaa'a daddarimma uullisaa mat isso'i hegeegonne yookki meeranne, wixxa'a'ukki birinne kobe'e mu'uttuwwa bitaa'aa shiinsheena sawwukko. Hawxiibim mat daranne, midaadonne iinse'aa hee'ukki beyyiinse bax eddechcha edde'aa iinsiinsi xophaa ki'ukko. Hawxiib illee angaa saamuninnee wo'innee aanshaqqaa hegeegonne yookki meera daram marukko. Mat mee'l makki shiininne yookki manchi mi'n nafara afukko. Ee manchi minoomanne lam fooraam wish hee'lo'i bikkina aageena baddu bikkina nafariinse bii'l kollonne uullaan cawwukko.

Ee mi'n manchi mulli beyyo daa'imeena gooca
fooqaa'ukkisam woddaa'i wish geetta'a Hawxiibo
hanfaa'leena ikko'aare, mat haqqichchonne
firukko. Hawxiib, haqqi iimanenne fira ka wisha,
baddaa hux'e'olla. Oo manchi wisha aphphisaa
gattam beyyonne aagisaa u'lumma xufukko. Ee
xirenne, Hawxiib haqqi iimaniinse dillaa nafaranne
shara'a ka'laa, "Kobe'e shiinsheena hasaa eeyyite
uwvitakkonatte" yukko. Manchim, "Mahem hawwim
bee'i bikkina Hawxiibina makkoo beyyi hundannem
kobe'e shiinshona" yaakka'a eeyyite uwvakko'o.
Hawxiib daba'laa issi mine marukko.

Illageen antabaa'a daddarukki bira maaxukki
beyyiinse wixxa'a amadaa meera mareena ki'ukko.
Hawxiib anganne feestaala calcalaa'aa meera
marukko. Meera afukkisam kobe'i shiinshaancho,
qalamaa afuuchchi gootto'i barcumaa bitaa'aa
waarukko. Hawxiib ka hundam mu'uttuwwam
bitaa'ukki bikkina ixxi ki'isane meenzo'im gatukkoyyo.
Hoshsho'o itookki bir ki'isanne bee'i bikkina
sibaarukkisam uraa mine daba'lukko.

Usheexxat 2: Kobe'e Shiinshimminne Diinate Siixxukkisa

Ee lasage sibaar coongalukkisinnem mine afukko. Mine afukkisam ama uwakkeebe'e egeroo' nim kosha geeraa luqqukko. Kosha hee'ukki hurbaata buttaa'aa itukko. Ee lasonne wo'o hiddibbaa'aa agaa daba'laa gorte'i gammalanne yookki xaqashanne afuuraa mat qaxa usheexxukko. Hiimo, ixxi anni minenne diriiraa garaa daram ki'aa kobe'e shiinsheena meera marukko. Mat manchi ixxena eeyyite uwakko'i nafa'l illagenne yookki beyyonne uullaa moo'ukko. Anganne amadukki mu'uta uullanne takkaa'aa shara'i agobara tirukko.

Ee tirukki anga angam, manni miniinse maraa
wonnanni heedaabaarzaaphphi shuuyyaa eebukko.
Wonnanni heedinne bare xillisaa hinaa haqqa kaasaa
shara'a biddiqaa'aa karukko. Eelasonne xaqasha
dufaa'aa goeginne higookki manni kobe'e shiinshimma
asheerukko. Hawxiib ee meeranne ihoo qax amman
afeebe'e baxukko. Kobe'e shiinshukkuuya bira
danaamisa wixxa'ukko. Ka wixxaa'ukki bira hoffi
saaxina baxisaa ee saaxi'n woronne sutakkam afo'o
gatisukko.

Hawxiib hundi ballam kobe'e shiinshaa hosukki diinate
ee saaxi'n afo'onne sutaa aagisookko. Uulli tunkushaa
hiimeena ihoohaare, mu'uttuwwa wixxaa'aa mat mi'n
beyyonne dissookko. Ee mu'uttuwwa dissukkisam
anni mine daba'laa marookko. Mine afukkisam angaa
lokkoo aanshaqqookko. Eelasonne, hii'm hurbaata
itaa iinsi mine marookko. Iinsi minenne yookki mat
xaqashanne afuuraa gaanjenne karukki gonoo'n
woriinsee kiisiinsee balla kobe'e shiinshaa hosukki
bira arsanne dissookko.

Ee bir hundam xigaa saaxi'n afo'onne qaphphaa'aa sutukkuuyya aagisookko. Ee saaxi'n woronne hinkaa'n bir yooda'e heekkeesaa ballina ballina moo'ookko.

Saaxinoom wo'meena ihoohaare araqaa liramaa mishiqookko. Hawxiib kid danaamisa baxukkuuyya bashil bira cee'ukko. Ee birinne odim kobe'i shiinshimmi baxo haraassaa baxeena sawwukko. Ka xirenne lam oos ixxenne maqirem kobe'e hara'mita'a shiinshitona aga'n miqo'ina eebukko. Hawxiib lamem oos maqirem qoxxa baxookko. Ixxuwvi shiinshitamaare ixxi bira aa'ukkuuyya lobakat ammane baxam hee'ukko.

Lamem oosom Hawxiib shiinshaa hara'mookko. Bax makkukkaare lamem oosina aga'n miqo'o edaa miqimma asheerukko. Ee lamem oosina hoshsho'ikaa gjnjirikaa xanaa miqeena hasukko. Ee yukkisinnem lam amma'n hurbaata edaa miquukko. Hawxiib kobe'e shiinshimminne siidukki bira goddaa issoo'isa hoogukko. Balla kobe'e shiinshisukkuuyya hosukki bira wixxaa'aa wodda'i saaxi'n afo'onne aagisukko.

Hawxiib hoffi saaxinanne, bir wo'maa qiphphukko.

Hawxiib ka hundem bira issoo'isa sawwukko.

Ixxim mat Shawwanne yookki annabbaayyi beet
beyyo maraa baxeena hasukko. Ixxi mi'n mannam
ka sawwite hinkide kurooda'e lobakat sawwukko.

Sawwitoom qoxxukkuuyyi waaru bikkinam
lasaanchonne mi'n manna atoorassukko. Mi'n mannim
Hawxiib sawwitenne lobakata muggamukko. Hawxiib
gadaniinse qee'laa Shawwa marona hasakko'oyyo.

Ihukkaarem Hawxiib tiironne mareena ki'ukki
bikkina mareena murte'aakko. Ihona bagaan mat
aga'n qaxa Shawwa mareena illage baxam hee'ukki
beyyonnem baxeena hasukko. Ee lasonne Shawwa
maraa annabbaayyi beet minenne gareena hasaa
gaassaa atoorassukko. Annabbaayyi beetim Hawxiib
sawwitenne iittamu bikkina, liiranchinne "Ihonaa"
yaa eeyyite uwrukko. Hawxiibim liiramaa googina
ihookki diinatee baxina ihookki biraan danaamisa
wixxaauukko. Ixxi mi'n mannam Shawwa maroo
amman afeebe'e atoorassukko.

Usheexxat 3: Hawxiib Shawwanne

Hawxiib Shawwa maroo balli afaa qunxukko. Ixxim eddechcha borsanne tuphaa aagisukko. Illageen kobe'e shiinsheena aa'ukki mu'uttuwwa wixxa'a'aa haraar feestaalanne issukko. Hawxiib hiimo arsanne iinse'ukki eddechcha giggissaa ara'a dahaa ki'ukko. Uulli soodukkoka labisaa ful'e fooqaa'oohaare uulli soodukkoyyi hee'ukko. Ixxim uulli soodubee'aannina iinsi gatti minenne yookki mat barcumanne afuuraa cawwukko. Ee lasonne uulli fooqukaare gooca fooqaa'aa borsa gudumonne iyyaa anganne feestaala amadaa kaame'i oodo'o Shawwa daa'imeena marukko.

Kaame'i oodo'o afukkisam Shawwa maroo kaame'i manni iyyaa fireen fireena ihonam Hawxiib afukko. Gudumonne iyyukki borsaa feestalaan kaame'i afaree'n tefonne aagisaa ki'ukko. Eelasonne kaame'i woronne aagaa Shawwa marukko. Hawxiib kaame'i googo maru balli bee'i bikkina kaame'i woronne uwwe'aa hawwisukko. Kid ihukkuuyya Shawwa maraa afukko.

Hawxiib Shawwa afaa ixxi annabbaayyi beetina silka qoccukko. Ixxim kaame'i ooxxi woronne aagookki goocanne uullaa egerukko. Annabbaayyi beet baxonne hee'ukki bikkina qaqqisaa Hawxiib beyyo afukkoyyo. Hawxiib ku beet dasukkaare lobakata nadadukko. Mat qax ammane ekkidii kidii ee kaame'uwwi uyllitam oodo'uwwi kollonne do'ukkuuyya bashil ammane egerukko. Annabbaayyi beet waarimma hoogukko. Ka xirenne Hawxiibim gudumonne iyyukki borsaa anganne amadukki feestalaan uullanne dissaa, mat kaame'i firookki gooc makki kollinne yookki geejji kinanne gunuxaa afuurukko.

Ixxi annabbaayyi beet waaroo'n odim dasukkaare, kichche'aa shiine amaxxaan gunuxaa afuurukko. Ee lasonne higohaa waaroohaa moo'oname dangonnem silki qoccamukko. Ka xirenne taftafaa ki'isanne anga aagisukko. Silka moo'oohaare annabbaayyi beet hee'ukko. Ee xirenne ayda'ette yaa malamaa qoossimma hoogaa xuxxaa qoccakko'i silki xigo moo'ukko. Hawxiib qaqqisaa ki'isiinse fissaa liira'mimminne annabbaayyi beetinne silkanne atooratto'o. Annabbaayyi beetim qaqqisaa Hawxiib gadano afukko. Hawxiib beeto qee'lonne siidaa gudumonne iyyaa waarukki borsaa anganne amadaa eebukki feestaalaa uraa ka beet kollonne geeraa afukko.

Beet gadano afukkisam, gaanjenne xaxamaa lamim suunqanto'o. Ee lasage, wodda'i qee'l baganne uunjaa waarukki mu'uta eebeena Hawxiib geeraa marukko. Ixxi dissukki beyyonne ku mu'ut hee'ukkoyyo. Ayyetda'e maaxxaan uraakko. Hawxiib mugga ka beet kollo hooraa marukko. Lamim edamta'a mahina mugguda'e xa'mukko.

Hawxiib uulliinse gudumonne iyyaa waarukki borsaa
anganne amadukki feestaal bi'ukkisa kurukko.
Annabbaayyi beetim Hawxiibo qawwiisaa mine
amadaa marukko. Mine massukkisam orachcho
aanshakkam beyyo aagisaa aanshaqqoo'isa issukko.
Hawxiib orachcho aanshaqqaa firukkisam, hii'm
hurbaata hincaa'akko'aare danaamisa itukko.
Hurbaata itaa goddaa lasonne, uulli woshsha
annabbaayyi beetinnem atooraramukkuuya bashila
dasamukko. Ihukkaarem Hawxiibina ixxi annabbaayyi
beet iinse'ookki arsa massaa moo'isukko. Hawxiibim
iinsi qarxa maraa aagaa eddechcha fissaa hii'm
habiillo edde'aa ara'anne laphukko.

Ee laphukki beyyonnem diriir Hawxiibo elleexxaan
urukko. Hawxiib kaame'i woronne balla jorisa
qondoodaa hosukki bikkina diriiro fangaraarukko.
Daram iinsiinsi ki'aa borsanne hee'ukki kobe'i
shiinshaancho, qalamaa kobe'i buruushaa aa'een,
Hawxiibinam ixxi gooc illagenne shara'a karaa mat
dufaachchi barcuma uwaa kobe'e shiinshoo'isa
issukko. Hawxiib kobe'e shiinsheena asheeroo balla
jinna ganukko.

Hawxiib, annabbaayyi beet mi'n illagenne shara'a karaa dufaachchi barcuma dissaa mu'uttuwwa eebaa gadanonne dissukko. Ixxi afuuraa shiinshookki mat barcuma miniinse eebaa afuurukko. Hawxiib kobe'e shiinshimma asheerukko. Qaphphe qaphphenne meer edukkuuyya waarukko. Diinatem danaamisa siidukkuuyya marukko. Hawxiib Waa'a galaxxukkuuyya mat qax ammane baxukki bira annabbaayyi beet anganne dissona uwrukko. Annabbaayyi beetim Hawxiib bira mullam annanni issaa Tophphe'i dadda'l baankanne miinjaa dissukko.

Hawxiib illageen hax uullanne baxam hee'ukkisam meer haraarukkuuyya marukko. Hawxiib itookkokii agookkokii ixxi annabbaayyi beet mine ihu bikkina ballanne siixxo'o aagisimmiinse bagaan bira kora'i beyyonne fissooyyo. Hawxiibik meer ballina ballina edu bikkina lobakata matayyukko. Illageen balla baxukki bira dissam hee'ukki hoffi saaxina hegeegonne baxisukko. Ee saaxinanee mat hoffi afokkitchcho midaadinne fissa bira ixxonne dissimma asheerukko.

Usheexxat 4: Hawxiib Oosoommanonne Mixu Luwwa Siixxukkisa

Hawxiib matayyu hax uullanne yookki hoffi abbaayyo eebeena hasukko. Annabbaayyi beetim ka sawwitenne iittamu bikkina Hawxiib hoffi abbaayyi Shawwa waaroo'isa issukko. Hoffi ambeet, Lombasim hax uulliinse shawwa warukko. Hawxiib, hara'moo ambeeto siidaa matayyaninse gatukko. Hawxiibii Lombasii kobe'e shiinshitu'uuyya danaamisa baximma asheetto'o. Ku lamem abbaayyuwwim shiinshitu'uuyya ballina ballina bira aagisakkam hee'akko'i hoffi saaxinanne wo'maa gatukko.

Mulli hoffi saaxinam edamaa lamim bitaa' amukko.
Ee saaxinannem odim wo'maa gatukko. Hawxiibii
Lombasii lobakata liiramimma asheeramukko.
Annabbaayyi beetina ballanne siidamookki siixxo'i
exxukkuuyya waarukkisa liiranchinne kuramukko.
Annabbaayyi beetim lobakata liiramaa baxo
ceemamoo'n baxamoo'isa sogukko. Mulli ayyaamo,
Hawxiib yoo bir hundam wixxaa'aa mat suuqa
fooqaa'eenä hasukko. Ixxi sawwukki mashka'im
ambeet kobe'i beyyonne mulli manna edaa
shiinshonam ixxi suuqaa fooqaa'eenä heele'ukko.

Annabbaayyi beetim Hawxiib suuqa fooqaa'oo'isina
eeyyite uwuwukko. Hawxiibim mat gooqqi inqenne
yookki xuqqi suuqichcho kera'a amadukko. Ee lasonne
gaare'e gafe'ukkuuyya meera marukko. Ee meeruinse
karameella, buskuuta, maastiika, kochoro'o, buna,
mulkeenom bitaa'aa gaare'i hanenne issaa suuqanne
aagiseena amadaa waarukko. Suuqa afukkisam gooc
fooqaa'aa gaare'i haniinse dadda'l mu'uttuwwa
dilliisukko. Hawxiib danaamisa daddarimma
asheerukko.

Hawxiib ee suuqanne ballina ballina illenne edaa siidukki bira mu'uta aa'aa wonshukko. Hawxiib suuq mu'ut wo'mu bikkina mikmikoo beyyo hoogukko.

Hawxiib haalat horiyyem danaam ihubikkina manninne shiinnaatamaa hee'imma xanaakko.

Hawxiibim bashil manninne kobooma qooccaakko.

Hawxiib suuq horem xuqqaa urukko. Ixxim bira issoo'isa hoogaa mat saaxi'n gammalanne carqinne karaa bira bi'lisam, santiba santibisam dissukko. Mat ayyaamo, maaxaa dissukki biranne mulli bira edeena hasukko. Dissaqqukki bira moo'oohaare dabayyi sane qonxooraan itaa guullaakko.

Hawxiib nadadaa dabayyi qaashaa bitaa'aa meeruinse eebukko. Ee qaash illagenne maara issaa urukko.

Dabayyim eekka laqqa'a hincitambee'isa barenne gawwito'o. Hawxiib odim dabayyi qaraare qamanne issukko. Eekkam itimmi sabbo'o. Ixxi annabbaayyi beetina dabayyi bira itukkisa kurukkaare bankanne dissoo'isa sogukko. Hawxiib eeballiinse asheeraa siixxoo bira bankanne dissukko.

Hawxiib daddaram hee'ukki suuq xuqqukkaare mulli haraar mine kera'a amadukko. Suuqoom lobakat haraar hee'ukki bikkina, "Maha wonshoommo" yaa sawwukko. Ihukkaarem suuqoom ballina ballina edukkuuyya waaraa qiphphukko. Hawxiibim mulli mannina dadda'l mu'uta baxxansoohan ihukko. Hawxiib ee hegeegonne qoxar daddaraanchi ihukko.

Hawxiib, Leega'aa yakkam landichchonne mine issukko. Shawwi lambe'i beyyonne uulla bita'aa villa'i mine baxisukko. Hawxiib, ixxenaa Leega'anaa bax beyyo daba'lamoo mi'n kaame'e aa'ukko. Kobe'e shiinsham hee'ukki ixxi abbaayyo weeshaa ixxi suuqanne aagisukko. Mu'uta daddaraanina baxxansoo'isina eeyyite uwuwukko. Hawxiib mi'n ama, Leega'a mu'uta massookki daddaraaniinse bira aa'lam hee'lo'o. Hawxiib odim mat adi'l Xaaxxit ihube'aannonne araq diinate siixxukkuyya beyyiinse beyyo daba'lamimma asheerukko. Hawxiib hoffi daddariinse ki'aa lob daddar afeebe'e afukki gambayyaattuwwa higaakko abagud bee'i qoxar daddaraanchi iheena xanukko.

Qanannaaxxi Lasaqqi Xa'michchuwwa

- I. Hanaan qananaa'lit qanannaato shooto'i issitaa wooron yoo xa'michchuwwina dabachcha uwwe.
 1. Hawxiib oosoomanonne mixukkok maha?
 2. Hawxiib Shawwa marukkok mahinatte?
 3. Hawxiib ixxi ambeeto Shawwa eebukkok mahinatte?
 4. Hawxiib oosoomanonne diinate sixximma asheerukkok maha baxaatette?
 5. Ka qanannaatiinse siidditti losan maha?

II. Kanniise woron yoo asheero'i sawwituwwa
wonshitaa kitaabe.

1. Hawxiib umur tommoo onti afukkisam, _____
_____.
2. Hawxiib odim antabaa'a daddarimma
uullisaa, _____
_____.
3. Uulli tankushaa hiimeena ihoohaare, _____
_____.
4. Hawxiib Shawwa afaa ixxi annabbaayyi
beetina _____
_____.
5. Hawxiib daddaram hee'ukki suuq
xuqqukkaare _____
_____.

